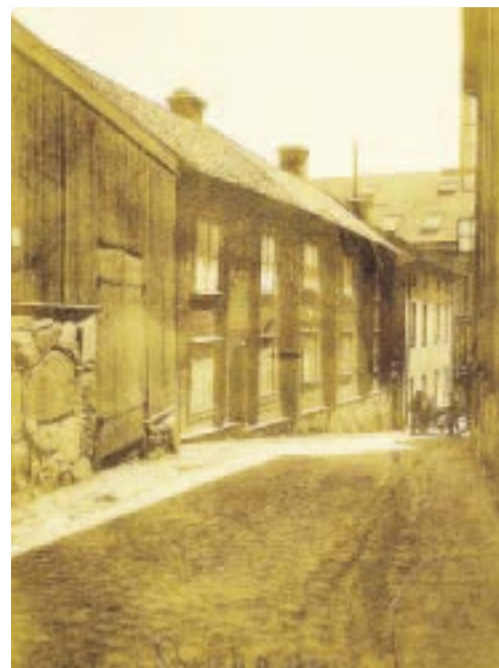

STOLTA STAD

I DAG MIDTINA – TRÅNGSUND

Medeltida anor. Norra Bryggaregatan, ned mot Västgötegatan. Benämningen Midtina var troligen lokal och syftade på att kvarteren låg mitt i staden, eller mitt-ina.

Kåkstad. Garvaregatan mot Trångsundsgatan, innan framdragningen till Västgötegatan. Till höger ses skylten för Frälsningsarméns ångkök.

I kringelkrokar. Trångsundsgatan hade kvar sin äldre sträckning, från tiden innan stadens gator delades upp i rutnätsmönstret. På bilden ses gatan komma fram vid skylten för ångköket.

Medeltida innerstadskvarter ska bebyggas för framtiden

NORRKÖPING

Midtina, eller Trångsund, var en liten stadsdel i stadsdelen som försvann under den första hälften av 1900-talet. Men nu finns det nya planer på att börja bebygga området mellan Västgötegatan och Garvaregatan.

Planer har kommit. Och planer har ebbat ut. Fram till 1960-talet var gatubilden något så när enhetlig. Men efter det har det mest handlat om parkeringsstomter.

Det är HSB Östra Östergötland och Henry Ståhl Fastigheter som samarbetar i ett framtida byggprojekt.

Henry Ståhl äger sedan tidigare flera kommersiella fastigheter utmed Västgötegatan och där ingår kärhuset till Campus Norrköping.

HSB köpte i början av 2007 större delen av Mjölaren av Weine Örtegren, det stora och mestadels avrivna kvarteret på andra sidan gatan, för att bygga bostäder.

De båda aktörerna har efter diskussioner med kommunen kommit fram med följande planer:

Det ska byggas ett parkeringshus i kvarteret Vårdtornet (se stora kartan på nästa sida), på den markparkering som idag finns mitt emot gamla AMU-center. Där planeras även för radhuslägenheter i takvåningen. I kvarteret Laxen handlar det enbart om bostäder och utmed Västgötegatan är det planerat för bostadshus med butikslokaler i bottenplan.

Ståhlboms silo

– Ståhls står för de kommersiella ytorna, medan vi står för byggandet av bostäderna, säger Lars-Erik Hjortstig, byggchef på HSB till NT.

I projektet ingår även att restaurera och bygga om Ståhlboms silo.

– Där kan det mycket väl bli både kontor och bostäder, säger Lars-Erik Hjortstig.

Med på skissen finns även visionen om ett hotellbygge på rivningstomten, ovanför kraftverkstunnelns utsläpp intill Gamlabro, men där är varken HSB eller Henry Ståhl direkt inblandade.

”På lördagskvällarna kunde det bli ett både rörligt och ljudligt liv mellan husraderna, särskilt längst upp i backen, i det riktiga Midtina. Där fanns en danssalong, och ehuru, oftast ett nykterhets-sällskap hade sitt tillhåll där, gick det ibland ganska hett till.”

Området har klart medeltida anor. Vid arkeologiska grävningar i Mjölaren har man upptäckt en medeltida kyrkogård, förmodligen tillhörande ett S:t Gertruds kapell som ska ha legat på platsen. Till området hör även uppgifter om en borgarehög och ett vårdtorn.

Tidningskvarter

Borgarehögen ska ha varit den plats dit borgare och allmoget drog sig tillbaka då staden ansattes av danskarna på 1560-talet. På samma plats uppfördes på 1660-talet ett vårdtorn, därav namnet på kvarteret.

Norrköpingsforskaren Arthur Nordén nämner att rester av vårdtornet fanns kvar en bit in på 1840-talet, då i form av en stengrund och trappor som gick ned till Trångsundsgatan. Och i mer än 130 år fungerade Västgötegatan som säte för Norrköpings Tidningar. NT:s epok i kvarteret Mjölaren började redan 1786 och kom att sträcka sig fram till dess att tidningen flyttade in i eget nyuppfört hus vid Hospitalsgatan 1918. Efter NT flyttade Folkbladet in.

Området mellan kvarteret Mjölaren och Strömmen var just Midtina-Trångsund, och namnet var troligen en lokal benämning, eftersom kvarteren låg mitt i staden, eller mitt-ina på östgötska.

Här var Trångsundsgatan och Norra Bryggaregatan gator som fortfarande hade kvar sin äldre sträckning, från tiden innan stadens gator delades upp i rutnätsmönstret. Trångsundsgatan gick i kringelkrokar och gjorde även en mindre avlöpare ned mot Strömmen.

Garvaregatan gick på den tiden fram till Bredgatan, där det tog stopp.

I flera av husen höll hantverkare till och inne på gårdarna fanns även mindre klädesfabriker, med handvävstolar.

Kåkstad

I äldre tiden fanns det dessutom en krog i området och ut mot Strömmen låg under 1800-talets senare del en ångtvätt, ägd av änkan Malcolm, som kallades Kalifornien.

Granne med ångtvätten låg företaget Wellander & Kellner, som tillverkade textilmaskiner

och mot Västgötegatan låg den Schubertska textilfabriken, som senare ersattes av Askunds.

På andra sidan Trångsundsgatan fanns ett ångkök som drevs av Frälsningsarmén och som kallades Laxens ångkök. Bebyggelsen i Midtina bestod av små träkåkar och det lilla området hade i slutet av 1800-talet ett rykte om sig som en ruffig del av Nordankvarteren. Då var inte Garvaregatan dragen ända fram till Västgötegatan.

”Gick hett till”

En beskrivning från 1800-talets slut berättar om ett lugnt område, med vissa undantag:

”På lördagskvällarna kunde det bli ett både rörligt och ljudligt liv mellan husraderna, särskilt längst upp i backen, i det riktiga Midtina. Där fanns en danssalong, och ehuru, oftast ett nykterhets-sällskap hade sitt tillhåll där, gick det ibland ganska hett till”.

Men textilindustrin var i behov av mark för att bygga fabriker och den 28 april 1904 tog stadsfullmäktige beslut om att dra fram Garvaregatan till Västgötegatan.

Där skulle sedan textilföretaget Nyborgs uppföra sin fabrik, senare följd av textilföretaget Törnell & Ringström, som uppförde sin fabrik på 1910-talet.

Hus revs och gårdar försvann och Bredgatan drogs fram genom Midtina, med en bredd av tolv meter.

I dag finns det en liten rest kvar av den forna Trångsundsgatan. I slutet av 1950-talet bytte Norra Bryggaregatan namn till Mäster Pävls gränd. Men det som under flera decennier mest har handlat om parkeringsstomter, ska inom en snar framtid få ett nytt liv.

Nya vindrar ska svepa över medeltida kvarter.

LASSE SÖDERGREN

Reporter, 011-200 151
lasse.sodergren@nt.se

Källor: Vårt gamla Norrköping, av Arthur Nordén och Gustaf Malmberg. Norrköpingskrönikan, av Edward Ringborg. Handlingar vid Norrköpingsrummet på Stadsbiblioteket.

Hotat kulturarv på Drottningholmsteatern

Originalkulisserna vid Drottningholms slottsteater är hotade. De måste förvaras bättre, anser en internationell expertgrupp som utrett frågan och som är kritiska till hur den unika samlingen av kulisser tas om hand.

Drottningholmsteatern och kulisserna är en del av Unescos världsarv. Det rör sig om drygt 490 objekt från 1700-talet, i form av kulisser, fonder och lösa dekorelement. Vid de föreställningar som ges i dag används kopior. **LASSE SÖDERGREN**

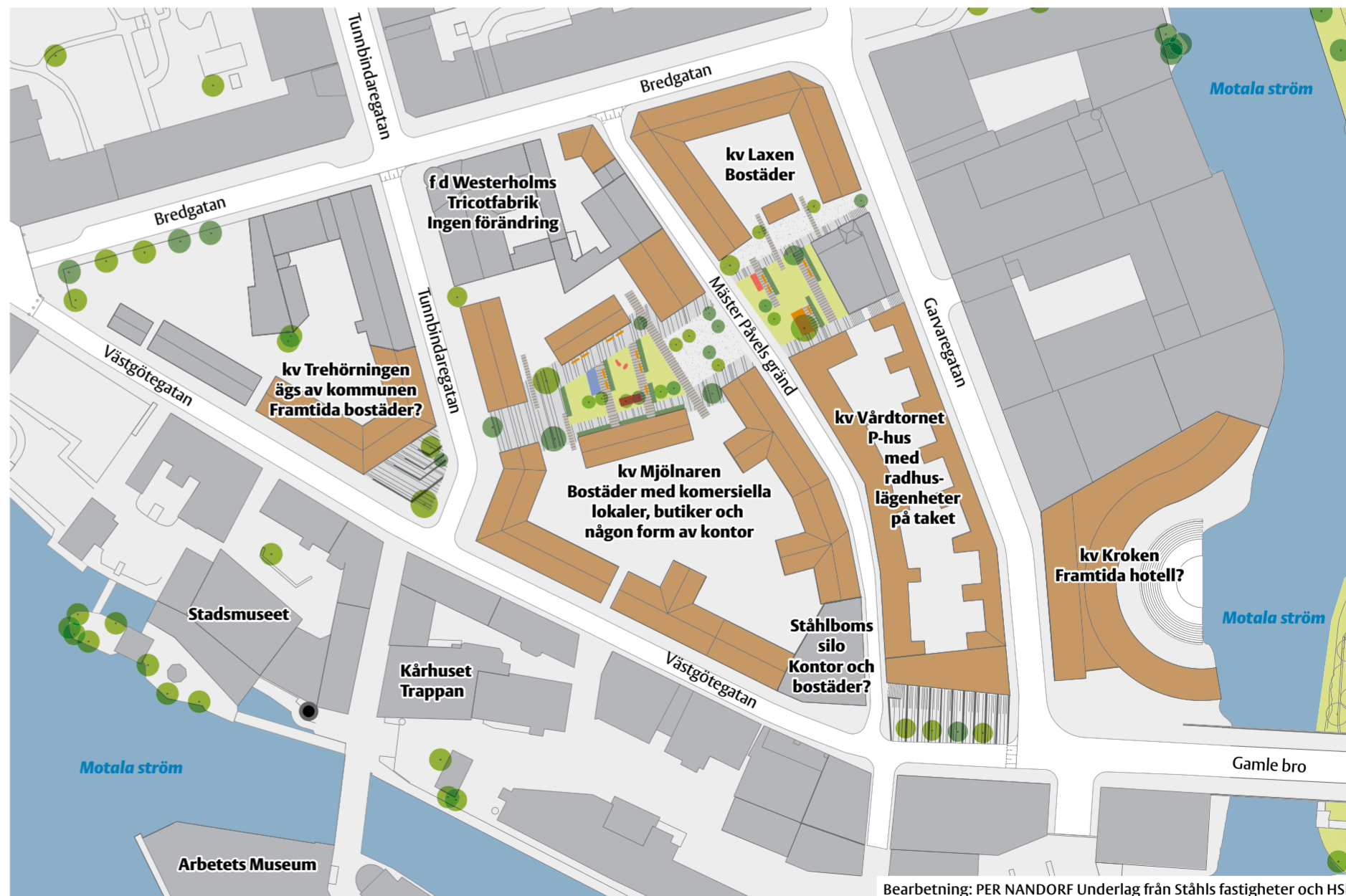
Tidningsgatan. I mer än 130 år fungerade Västgötegatan som säte för Norrköpings Tidningar. Epoken i kvarteret Mjölaren började redan 1786 och kom att sträcka sig fram till dess att tidningen flyttade in i eget nyuppfört hus vid Hospitalsgatan 1918.

Virrvarr. Området Midtina på en karta från 1870-talet. Norra Bryggaregatan och Trångsundsgatan skär rakt igenom kvarteren och det rörde sig om en blandning av hus och gårdar.

Silo. Byggnaden vid Mäster Pävls gränd uppfördes på 1920-talet till företaget Ståhlboms. Den ingår nu som kontor och eventuellt bostäder i de planer som finns för framtiden.

Bearbetning: PER NANDORF Underlag från Ståhls fastigheter och HSB